

ідеологічним спрямуванням, адже більшість етнічних партій ототожнюють себе з лівоцентричною ідеологією.

Вплив радикальних етнічних партій на політичні процеси в Сполученому Королівстві залишається значним. Це, зокрема підтверджують результати місцевих виборів у Північній Ірландії 2014 р., а також останні вибори до Європарламенту, де етнічні партії Сполученого Королівства в сукупності отримали шість місць [3]. Однак, сепаратистські заклики не мають абсолютної підтримки серед населення, що, зокрема, підтверджують результати шотландського референдуму. Разом із тим, діяльність політичних сил, утворених за етнічною ознакою у державі є виявом об'єктивного процесу політизації етнічності, природнього права етнічної спільноти на захист колективних інтересів. Зрештою, політична автономність, самодостатність регіонів у багатьох життєвих сферах є одним із пріоритетів регіональної політики Європейського Союзу.

Джерела та література

1. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір / А. Романюк. – Львів : Тріада-плюс, 2004. – 392 с.
2. Election 2010 United Kingdom – National Results [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.bbc.co.uk/2/shared/election2010/results/>
3. Vote 2014 Northern Ireland Council Results, BBC News, retrieved 30 May 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bbc.com/news/events/vote2014/ni-council-election-results>
4. 2011 Census, Population and Household Estimates for the United Kingdom [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ons.gov.uk/ons/guide-method/census/2011/uk-census/index.html>
5. Scottish independence referendum [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bbc.com/news/events/scotland-decides/results>.

УДК 911.3:329

М. С. Горбачук – аспірант кафедри країнознавства і міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Діяльність партій як політичного крила радикальних рухів

*Роботу виконано на кафедрі країнознавства і міжнародних відносин СНУ ім. Лесі Українки
Науковий керівник: Н. Н. Коцан – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри країнознавства і міжнародних відносин СНУ ім. Лесі Українки*

Розглядаються політичні партії, що співпрацювали з радикальними, у тому числі нелегальними політичними рухами. Порівнюється вітчизняний та закордонний досвід взаємодії партій із радикальними рухами.

Ключові слова: політична партія, радикальний політичний рух, політична система.

Gorbachuk M. S. Activities Parties as the Political Wing of the Radical Movements.

Considered political parties that have cooperated with the radical, including illegal political movements. Compared domestic and international experience of interaction parties with radical movements.

Key words: political party, radical political movement, political system.

Актуальність дослідження. Радикальні політичні рухи об'єднують громадян, що прагнуть кардинальних, подекуди навіть революційних, змін у суспільстві та країні. В зв'язку з чим їхня діяльність часто носить напівлегальний, а інколи й незаконний характер. Задля того, щоб не перетворитись поступово з політичного у злочинне формування, не втратити разом із тим підтримки в суспільстві та зберегти за собою можливість досягнення поставлених цілей усе ж таки законним шляхом, радикальні рухи часто вдаються до організації частини свого активу у політичну партію.

Метою дослідження є вивчення закордонного досвіду діяльності партій як політичного крила радикальних рухів із подальшою перспективою використання його для вдосконалення вітчизняної політичної системи.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. 22 березня 2014 р. об'єднання радикальних, здебільшого націоналістичних, організацій «Правий сектор» створило однойменну політичну партію. Активісти цього об'єднання відіграли ключову роль у силовому протистоянні з захисниками режиму Януковича під час Революції гідності. Враховуючи непримиримість позиції та набір методів застосований ними під час революції, важко уявити їх у ролі професійних політиків та законотворців. Очевидно, саме такої думки дотримується український електорат, адже незважаючи на здебільшого поважне ставлення до ролі «Правого сектору» у здійсненні революції та протидії російській агресії на Сході України, на позачергових парламентських виборах 2014 р. за партію віддали свій голос лише 1,8 % виборців.

Партію «Правий сектор» було створено на базі партії Українська Національна Асамблея (УНА), що існувала з 1992 р., шляхом зміни назви та керівництва, а також затвердженням нового статуту [3]. Варто зазначити, що УНА теж не користувалася популярністю серед виборців. Початково вона створювалася як політичне крило ультраправої організації Українська Народна Самооборона. Протягом її діяльності партію, як і суміжну їй організацію, супроводжували відміни реєстрацій, внутрішні розколи та судові переслідування її членів. До парламенту спромоглися потрапити лише декілька її членів за рахунок перемог у одномандатних округах, або ж членству в ліберальніших політичних об'єднаннях. Як власне й Дмитро Ярош, лідер «Правого сектору» та єдиний від партії, хто потрапив до парламенту, – став народним депутатом 8-го скликання за рахунок перемоги в одномандатному окрузі. Якою ж тоді є мета створення та діяльності подібних партій, адже очевидно, що вони не спроможні досягти основної цілі будь-якої політичної партії: визначення подальшої долі країни та суспільства шляхом законотворчої діяльності. Адже для цього необхідне чисельне представництво у парламенті.

За межами України можна знайти чимало подібних прикладів. Зокрема, в Іспанії та Франції з 1978 до 2003 рр. діяла політична партія «Батасуна». Вона була пов'язана з терористичною організацією ЕТА, яка виникла 1959 р. з метою протидії диктатурі Франко та створення незалежної держави басків (етнічної меншини на півночі Іспанії та півдні Франції). Власне партія «Батасуна» була створена через три роки після смерті Франко, в період, коли баскам було надано певну автономію, а в країні загалом здійснювалися демократичні перетворення. Та кількох депутатських місць, які вдалося здобути партії в іспанському парламенті, було недостатньо для ініціалізації створення окремої держави басків. Тому ЕТА відмовилася припиняти збройну боротьбу. Як наслідок, у 2003 р. іспанський суд заборонив «Батасуну», встановивши її зв'язок з терористичною організацією. Рештки політичного активу

партії оголосили про остаточний розпуск партії лише 2013 р. у Франції, по тому як ЕТА все ж таки 2011 р. оголосила про припинення збройної боротьби й нове баскське політичне утворення «Амайур» із подібними політичною платформою та цілями того ж року на парламентських виборах здобуло сім місць у нижній палаті іспанського парламенту та створило власну фракцію.

Подібне можемо спостерігати у Великій Британії та Ірландії. Тутешня партія Шинн Фейн теж виникла в 70-х рр. ХХ ст. та пов'язана з терористичною організацією – Ірландською Республіканською Армією (ІРА). Цікаво, що партія традиційно не має своїх представників у британському парламенті, хоча їй вдається на виборах виграти кілька мандатів ще з 1983 р. [2]. Справа в тому, що її члени з ідейних міркувань відмовляються давати присягу королеві, яка необхідна для початку роботи в Палаті общин. Популярність партії почала зростати після припинення ІРА повстанської боротьби в середині 90-х рр. ХХст. Окрім цього, в цей же період у неї з'являються нові можливості – 1998 р. було сторено Асамблею Північної Ірландії, однопалатний законодавчий орган. На виборах до Асамблеї Шинн Фейн регулярно отримує до 27 % голосів виборців та бере участь в коаліційному уряді Північної Ірландії. Разом із тим, починаючи з 1997 р., партія має незначне представництво в парламенті Ірландії.

Хоча далеко не всі подібні організації створюють супровідні політичні партії. Наприклад їх немає у Революційної армії Бретані (діє з 1972 р.) та Фронту національного визволення Корсики (діє з 1976 р.). Політичне крило першої з них – Фронт визволення Бретані (заснований 1963 р.) так і не зміг перетворитися на партію [1]. Не виключено що причиною є особливості політичної системи Франції – очевидно представники цих організацій не бачать перспектив легальних методів боротьби та діалогу з владною верхівкою країни. Обидві організації не вирізняються активністю та все ж продовжують боротьбу терористичними методами і в ХХІ ст.

Подібні приклади можна знайти й за межами Європи. Наприклад, Робітничка партія Курдистану, що діє на території Туреччини, Іраку, Ірану та Сирії та бореться за створення незалежної курдської держави. Хоча, незважаючи на назву, вона радше є повстанською організацією, ніж політичною партією. Або ж – Африканський національний конгрес, діяльність якого була поза законом у період із 1960 до 1990 рр. Ця партія тривалий час була політичним крилом «Умконто ве сізве», що вело збройну боротьбу проти режиму апартеїду в ПАР.

Висновки. Практично всі перелічені, а також не згадані приклади наштовхують на подібні за змістом висновки: радикальні політичні сили, що вдаються до нелегальних методів боротьби, не маючи змоги з певних причин законним чином досягти поставлених цілей, нерідко також створюють зі свого активу політичні партії аби зберегти можливість ведення діалогу з чиною владою та суспільством і повернення до ненасильницьких методів боротьби в разі зміни політичної обстановки в країні. І хоча ні УНСО, ні «Правий сектор» (організація) на відмінну від ЕТА чи ІРА не є терористичними організаціями, та все ж схильні вдаватися до насильницьких дій, якщо вважають їх виправданими в певній ситуації. Разом із тим, такі, доволі близькі у часі, події з новітньої історії України, як акція «Україна без Кучми», Помаранчева революція та Революція гідності вказують на те, що українська політична система ще не до кінця сформована та недостатньо стабільна. Між іншим представники названих українських організацій брали активну участь принаймні в двох із перелічених подій. З огляду на це, слід у подальшому врахувати закордонний досвід, адже для згаданих радикальних рухів насилля, як форма політичної боротьби, не було самоціллю. Як тільки в них з'явилася така можливість, політичні партії цих рухів, будучи до цього фактично сателітами, почали відігравати провідну роль у реалізації визначених цілей, а супровідні радикальні організації відходили від використання насильницьких методів боротьби. І не стало на заваді те, що ці політичні партії все одно не користуються великою популярністю, якої явно

недостатньо, щоб самостійно визначати подальшу долю країни та суспільства – достатньо було лише стати повноцінними учасниками політичного процесу, щоб напруження між радикалами та владою суттєво знизилось. Очевидно, що й політична система України повинна модернізуватися так, щоб усі зацікавлені групи населення могли брати участь у політичному процесі. Це в подальшому повинно знизити ризик наростання напруження між цими групами та його перехід у силове протистояння.

Джерела та література

1. Европейский сепаратизм: Бретань // Права народов – Международное движение по защите прав народов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.peoples-rights.ru/evropejskij-separatizm-bretan/>
2. Жаринов К. В. Терроризм и террористы. Исторический справочник / под общей ред. А. Е. Тараса / К. В. Жаринов. – Минск : Харвест, 1999. – С. 340.
3. «Правий сектор» став партією // Українська правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/news/2014/03/22/7019934/?attempt=2>
4. Шинн Фейн // «Правый мир» – Информационный портал о европейской политике [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://right-world.net/countries/olster/sinnfein>.

УДК 911.32

А. В. Бобровицький – кандидат географічних наук, докторант кафедри економічної і соціальної географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Диференціація геополітичного положення регіонів та його значення для розробки стратегій розвитку

Роботу виконано на кафедрі економічної і соціальної географії географічного факультету КНУ ім. Т. Шевченка

Геополітичне положення регіонів є складовою частиною географічного положення країни. В і публікації розглянуто районування регіонів країни відповідно до їх геополітичного положення. Розглянуто такі характеристики категорії геополітичного положення, як динамічність у часі, залежність від використання потенціалу регіонів та значення для розвитку країни як суб'єкта світового економічного простору та учасника формування світового економічного порядку.

Ключові слова: геополітичне положення, світовий економічний простір, світовий економічний порядок, регіон.

Bobrovitskyi A. V. Differentiation Geopolitical Location of the Region and Its Importance for the Development of Strategies. The geopolitical location of the region is part of the geographical location of the country. This publication deals with zoning regions according to their geopolitical position. Consider characteristics such categories as dynamic geopolitical position at the time, depending on the use of regional potential and importance for development, as the subject of the world economic space and the formation of the world's economic order.

Key words: geopolitical location, the global economic environment, global economic order, region.